



Ovaj prilog je deo projekta „GLAS ROMA U LOKALNIM ZAJEDNICAMA“ koji uz podršku Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije sprovodi Poslovno udruženje asocijacije lokalnih i nezavisnih medija Lokal pres



СУСРЕТИ: РАЈКО РАНКО ЈОВАНОВИЋ, РОМСКИ ПИСАЦ, УЧИТЕЉ И НОВИНАР

Роми морају да се мењају уколико желе промене

Дероњски Роми најписменији у Европи - Роми 6 -7 пута сиромашнији од припадника осталих нација



Рајко Ранко Јовановић - на радном месту у ојачкој апотеци

Без обзира на бројност припадника различитих националних мањина и етничких заједница, за општину Ојаци најкарактеристичнија је прича везана за Роме. Последњих десетак година припадници ромске националне мањине у општини са севера Бачке мењају традиционалне навике и начин живота и све се више уклапају у савремене токове. Основна промена су да черге у којима по правилу обитавају Роми, последњих година губе свој препознатљиви изглед и негативни предзнак, те да се Роми све више приближавају урбаним среди-

нама. Друга промена састоји се у чињеници да су припадници ромске националне мањине спремни да сами себе едукују и да сами себи стварају, уз подршку друштва, услове за нормалан и квалитетан живот. Управо та компонента доприноси да се и на другим фронтима бележи напредак целе заједнице, па тако и традиционални односи према Ромима добијају другачију димензију и форму, а Роми се лакше и потпуније уклапају у све токове живота без предрасуда и трзавица.

Уосталом, на то упућују и речи Рајка Ранка Јовановића,

ромског писца, учитеља и новинара из Дероња који каже да је у последњој деценији дошло до помака у животу Рома у свим областима.

-Наравно, још много тога мањка, али великим корацима чине се драгоцене помаци-каже Јовановић и с поносом указује на чињеницу да Роми из Дероња спадају у најписменију ромску заједницу на тлу Европе. Ту констатацију Јовановић поткрепљује податком да је „малу матуру“ стекло 100 одсто полазника Основне школе „Вук Караџић“ у Дероњама и да је велики број Рома из овог насељеног места општине Ојаци по завршетку основног образовања наставио даље да се школује.

Роми из Дероња немају проблеме изражене као Роми у Србији. Инфраструктурни проблеми почели су да се решавају у протекле три деценије. Пuteви кроз обе дероњске черге пресвучени су асфалтном подлогом, уведени су електрични и телефонски прикључци и водоводна мрежа. Захваљујући хуманитарним организацијама и локалној самоуправи данас

свака ромска кућа у Дероњама поседује купатило- каже Јовановић.

Инфраструктурни проблеми су нешто што је заједничко свим становницима Дероња без обзира на националну припадност. Они се решавају динамиком која би, истини за вољу, могла да буде бржа, али се ипак решавају. Много већи проблем је велики проценат сиромашних и чињеница да су Роми 6-7 пута сиромашнији од свих осталих нација.

-Велики је број Рома у „зрелом добу“ који је завршио средњу школу, а да још није засновао радни однос. По том питању у општини Ојаци мало се чини. Роми нису приоритетна група кад је реч о запослењу. Седамдестих и осамдестих година прошлог века приликом запошљавања, поред квалификације „лична карта“, био је статус и материјално стање породице оног ко се јави на расписани конкурс. Тога данас нема - каже Јовановић и додаје да би све функционисало, потребно је да и Роми прихвате неке од постулата и трајних вредности цивилизације.

У разговору за „Наше новине“ Јовановић се осврнуо и на време док је био одборник у Скупштини општине Ојаци.

- Била ми је част да будем одборник. То није успело ником пре мене, а бојим се да у скорије време „ромска нога“ неће закорачити на скупштински праг. Волео бих да грешим пошто без политичког уплива нема ни брзог решавања горућих проблема. Зато би добро било да се измени изборни Закон и да се ромски посланици и одборници бирају по својој биографији. Уколико би се то десило било би више Рома политичара који се, попут ових данашњих, не би стидели свог ромског идентитета- рекао је Рајко Ранко Јовановић, главни и одговорни уредник листа „Ромологија“, председник Асоцијације ромских наставника АП Војводине, добитник покрајинске награде за културна достигнућа „Искре културе“, повеље Мика Антић, јединог Оскара за образовање Рома који му је додељен од стране Светског парламента Рома и Интернационалне ромске уније.

У. Меселџија

DIKHIPA: RAJKO RANKO JOVANOVIĆ, RROMANO LILVARLUTNO, SIKAVNO THAJ ZHURNALISTI

O Rroma valjani te menjinen pe ako mangena khanchi te menjinen

Rroma taro Deronje tane e edukujme ki Evropa – Rroma 6-7 droma po chorore Taro avera nacionija

Ako na dkholve o gendo taro savena nacionake minoritetija thaj etnikane amalipa, bashi komuna Odjaci em pendjardo vekeripe basho Rroma. Ko palune desh bersh o Rroma ki komuna taro severo tari Bachka menjinena tardicionako shaibe taro djivdipe. Menjpe taro djivdipe dikhola pe ko naformalno beshipaske thana kote djivdinena o Rroma, ko palune bersh nashalena plo pendjarutno dikhipe thaj negativa, o Rroma djana so po pashe ko urbano beshipaske thana, Dujto menjpe ovela ko odova so o Rroma mangena te sikljovent thaj korkore peske, uzaro azhutipe taro amalipa, shaibe basho normalno thaj kvalitetno djivdipe. Odoja komponenta kerola te em ko avera frontija djal pe anglal ko sa o amalipa, thaj tradiconko dikhipe premalo Rroma isiolen aver dimenzija thaj forma, a o Rroma po kolaj khuvana ko djivdipe bizo predrasude thaj daravipe.

Ko odova sikavena da o lafija taro Rajko Ranka Jovanovich, rromano lilvalrutno, sikavno thaj zhurnalisti bijamo 1959 bershete ko Deronje.

Jovanovich, jek taro hari rromane lilvalrutne ki AP Vojvodina, sherutno redaktori taro lil „Rromanologija“ prezidento tari Asocijacija taro rromane sikavne,amalipa Vojvodina basho lilvalrutnipe thaj kultura e Rromengi, teloprezidet tari Matica rromani, manush so ljlilja em bari pokrajinski nagrada basho kulturake bucha „Iskra kulture“ thaj jekhutno Oskar basho sikljovipe e rromengo ki lumija kova dindja Lumiako parlamenti e rromengo thaj IRU, phenola kaj ko palune desh bersh ki komuna Odjaci djivdipe e rromengo djala anglal ko sa oblastija.

Numa, isi panda but so valjani te kerol pe, numa kerola pe baro djaibe anglal – phenola o

Jovanovich thaj baripaja phenola kaj o Rroma taro Deronje ovena ko em sikavne manusha ko rromano amalipa ki Evropa. Odova chachipe sikavi so i „tikni matura“ ljlilja 100 sikavutne ki Fundoni sikavni „Vuk Karadjich“ ko Deronje thaj odova tano baro gendo taro Rroma taro akava beshipaske than ki komuna Odjaci te ko agorishipe taro fundono sikjovise lundjardje te panda sikljovent.

Rroma taro Deronje naje olen problemija sar e rromen ki Srbija. Problemija ki infrastruktura startuindja te reshinenape ko nakhle 30 bersh. O droma ko sol duj beshipaske thana ko Deronje kote djivdinena o Rroma ucharde asfalteja, isi struja, telefoni thaj panjeski mrezha. Sebepi taro humanitarno organizacije thaj lokalno zor avdive svako rromano kher ko Deronje isi kupatilo – phenola o Jovanovich.

Problemija ki infrastruktura tane

amalikane basho sa i manusha kola djivdinena ko Deronje thaj na dikhola pe soj tane premalo nacionaliteti. On avena ko reso dinamikaja, koja bi shaj ovolaj po sigate, numa avela ko reso. But po baro problemi, baro proventi taro chorore thaj chachipe te o Rrom 6-7 droma po chorore taro sa avera nacionija.

- Baro gendo taro Rroma tane ko „oherde bersh“ kola agorishindje mashkaruni sikavni, a panda naje tane ki buti. Ko odova puchipe ki komuna Odjaci hari kerola pe buti. O Rroma naje prioriteta kana ko puchipe e buti. Ko eftavardeshte thaj oftavardeshte bersh ko nakhlo veko kana khuvolaj pe pi buti, uzari kvalifikacija „lichno karta“, sine o status thaj materijalno buti tari familija taro okova ko javini pe ko konkursi. Odova avdive naje-phenola Jovanovich thaj phenol panda te bi sa ovolaj ki funkcija, valjani o Rroma da te len nesave

postukatija thaj vrednostija tari civilizacija.

Ko vakeripe basho „Nashe novine“ Jovanovich, farmacijako tehnicari kova kerol buti ki centralno apoteka taro Kher e sastipasko ko Odjaci, irandjape ko vakti da kana sine oddborniko ki Kedimi tari komuna Odjaci.

-Sine mage but shukar te ovav odborniko. Odova nashti sine te ovol nijek Rrom anglal mande, a darava kaj ko sigate „rromano pro“ naje te khuvol ko akava kher. Magavaj bi te na ovol akava chache soske bizo politika naje te ovol ni reo ko problemija, odoljeske shukar bi ovolaj te menjini pe elekcijako Krisi tha te o rromane poslanikija thaj odbornikija elektuinen pe premali biografija. Ako odova ovol shaj te ovol po but Rroma politicharija kola, premalo akala avdivesutne, na ladjan taro plo rromano identiteti – pnedja Rajko Ranko Jovanovich.